



HAVPLAN

Indledning

Havet er en stor og afgørende del af Danmarks miljø og natur. Danmarks havareal dækker omkring 104.000 kvadratkilometer, og ingen dansker har mere end 52 kilometer til havet. Havet er samtidig en vigtig ressource, som vi udnytter gennem fiskeri, turisme, transport og havvind, der alle bidrager til danske jobs og dansk velstand.

Men desværre er vores hav truet. Påvirkningen af havmiljøet fra menneskelige aktiviteter er stor. Det har resulteret i, at mange dyre- og plantearter i vores hav er stærkt udfordret, og flere er uddøde. Cirka 2300 arter af marine dyr lever i vores hav, og alle er påvirket af menneskelige aktiviteter.¹ Derfor har EU pålagt alle medlemsstater at udarbejde en havplan for deres havområder, så der kan ske en samlet og bæredygtig sammentænkning og prioritering af de mange funktioner, som havet har i dag. Det er af afgørende betydning for Danmark som førende vindnation, førende fiskerination og i fremtiden frontkæmper for et bæredygtigt hav, at vi tænker natur, klima og fiskeri sammen. Vi må ikke ende i den sædvanlige "silo-krig" mellem forskellige interesser, som det desværre ofte er sket.

Danmarks havplan skulle for længst have været i høring og genstand for politisk forhandling, men regeringen har hverken spillet ud med nogen plan eller mere specifikke tanker om rammer og mål for havplanen. Derfor fremlægger Radikale Venstre og Dansk Folkeparti

nu vores bud på de rammer og mål, som vi mener, at den danske havplan bør bygge på. For vi mener, at det haster med en havplan, både af hensyn til naturen og erhvervslivet.

Vores forslag sætter en ambitiøs ny retning for et bæredygtigt hav. Planen indeholder først og fremmest en række krav til en økosystem-baseret havplan, der fremmer bæredygtigt og naturskånsomt fiskeri i Danmark og et sundt havmiljø. Dernæst indeholder planen en række tanker i forhold til den kommende havstrategi og forhandling om vandmiljøplaner, som bør tænkes sammen med denne havplan og fokusere på kvælstofudledning og forurening af havet.

Vores plan, som sigter mod at forbedre havmiljøet, står ikke i modsætning til erhvervsliv, danske arbejdspladser og samfundsøkonomien. Tværtimod. En mere kvalificeret planlægning af aktiviteter på havet og dermed en bedre naturbeskyttelse, betyder øget aktivitet i de lokale havne, flere arbejdspladser i yderområderne, mere kystturisme, og det sikrer, at de vigtigste fiskeområder fortsat har mulighed for fiskeri – og på sigt et bedre fiskeri. Dette vil medføre økonomiske gevinster for samfundet under ét. Vi ønsker, at et forbedret havmiljø og erhvervslivet til havs skal gå hånd i hånd, og netop derfor bør der tages hensyn til alle interesser i én samlet prioritering.

Vores forslag består konkret af følgende punkter:

- 1. 10% urørt hav**
- 2. 20% bæredygtige havområder**
- 3. Afbureaukratisering af fiskerisektoren**
- 4. Større miljø- og naturhensyn ved placering af vindmøller**
- 5. Bekæmpelse af andre negative påvirkninger**

1. 10% urørt hav

Ligesom Danmark har etableret urørt skov på land, skal vi også give plads til vild natur til vands. Derfor ønsker vi at indføre strengt beskyttede områder i det danske havområde, hvor menneskelig aktivitet er strengt kontrolleret og begrænset. Disse områder skal udgøre 10% af Danmarks havareal, som ligeledes er et mål i EU's biodiversitetsstrategi.ⁱⁱ Formålet er at skabe grobund for en rigere biodiversitet og et bedre havmiljø. Eksempler på steder, hvor havet er særligt sårbart, og hvor natur- og miljøeffekten ved etablering af urørt hav vil være tilsvarende stor, er bl.a. Kims Top i Kattegat, boblerevnområder og evt. rev i Nordsøen.ⁱⁱⁱ Vi ønsker med andre ord, at udpegningen af de beskyttede områder skal ske kvalificeret i forhold til de specifikke naturforhold og med så sammenhængende områder som muligt.

De større og sundere bestande af fisk, der opstår som konsekvens af det beskyttede område, kan bidrage med større økonomiske gevinster via spill-over-effekt til de nærliggende havområder. Effekten opstår ved, at bestanden af fisk i det beskyttede område bliver så tæt, at overskudsproduktionen søger udenfor området, hvor bestandene øges. Således vil de øvrige havområder få gavn af området, og ligeledes vil det øge mængden af fisk, som kan fanges af erhvervsfiskerne. Dette vil medføre positive økonomiske gevinster for fiskerierhvervet.^{iv}

2. 20% beskyttede områder

For at sikre et bedre havmiljø ønsker vi at indføre større områder i det danske havareal, hvor der kun må fiskes skånsomt. Fiskeri med bundtrawl forstyrrer livet på havbunden, hvirvler sediment op i vandet og frigiver store mængder CO₂ i havet. Samtidig kræver det et stort forbrug af brændstof at trække trawlen.^v Konkret ønsker vi, at mindst 20% af Danmarks havareal – udover de 10% urørte hav - skal bestå af beskyttede områder, hvor der indføres forbud mod fiskeri med bundslæbende redskaber. Derudover vil der i disse særligt miljøfølsomme områder som udgangspunkt være forbud mod råstofindvinding, da opugning og opgravning af sand og grus ligeledes har en negativ påvirkning på havmiljøet.^{vi} Ved at indføre 10% urørt hav og 20% beskyttede områder, lever vi op til målet i EU's biodiversitetsstrategi for 2030 om 30% beskyttet natur.^{vii}

De beskyttede områder skal indføres i de områder, hvor bundtrawl har den mest ødelæggende effekt på havmiljøet. Øresund er med sin unikke historie et oplagt valg til et beskyttet område, der samtidig bør omdannes til en maritim nationalpark, men andre større og sammenhængende områder bør også komme i spil. I dag hentes 80% af alle fangster i Skagerrak og Kattegat på et relativt lille område. Dog påvirker trawlfiskeriet havbunden i langt større områder. For at indskrænke fiskerierhvervets interesser mindst muligt bør et trawlforbud forsøgt placeret uden for de områder, hvor 80% af alle fangsterne hentes. I forbindelse med den konkrete etablering af disse områder er det vigtigt at indgå i tæt dialog med fiskerierhvervet og miljøeksperter.

I de beskyttede områder skal vi hjælpe det skånsomme fiskerierhverv på vej. Først og fremmest skal omlægningen fra trawlfiskeri til skånsomt fiskeri ske gradvist og med støtte fra den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond (EHFAF), hvis formål bl.a. er at fremme bæredygtigt fiskeri og bevarelse af de akvatiske biologiske ressourcer.^{viii}

Fiskeri med bomtrawl er en gammel teknologi og særligt belastende for havbunden, som vi ønsker helt afskaffet i alle danske farvande så hurtigt som muligt, hvilket vi opfordrer den danske regering til at kæmpe for i EU. Det vurderer vi bliver lettere for Danmark med dette udspil til havplan.

Reducere bifangst

Vi ønsker at fokusere på midler og teknologi til at mindske det skånsomme fiskeris bifangst af blandt andet sæler, marsvin og havfugle. Eksempler herpå er pingere, mere synligt garn ved hjælp af perler og lys samt skræmmeøjne.^{ix}

Derudover er det vigtigt at være opmærksom på og indføre eventuelle midler, der begrænser den stigende bestand af sæler i de danske havområder. Den voksende mængde af sæler kan nemlig udgøre et problem for det bæredygtige fiskeri, hvis en bedre bestand af fisk blot modsvares af et stigende antal sæler, der holder fiskebestanden nede.

Havvindmøller

Vi foreslår, at det som udgangspunkt skal være muligt at etablere havvindmølleparker i de bæredygtige havområder på den udtrykkelige præmis, at det ikke skader naturen. Erfaringen fra de nuværende havvindmølleparker viser, at havvind godt kan kombineres med både et bedre havmiljø og et bæredygtigt fiskeri, så længe møllerne placeres med omtanke og hensyn, f.eks. etablering af stenrev, og så længe der ikke fiskes med trawl i området. Vi ønsker dog samtidig en mere striks praksis i forhold til kystnære møller, jf. punkt 4.

3. Afbureaukratisering af fiskerisektoren

Vi ved, at det vil skabe udfordringer for fiskerierhvervet at beskytte 30% af havarealet. Dog er det nødvendigt for at styrke det hårdt prøvede havmiljø, hvor der er de største miljø- og naturværdier. Derfor ønsker vi at gøre det nemmere at være fisker ved at lette på de administrative byrder.

Dansk Folkeparti og Radikale Venstre støtter fiskeripolitik, som både er baseret på selvforvaltning og kontrol. Men nogle gange tager bureaukratiseringen overhånd og skaber unødige udfordringer for fiskerierhvervet. Vi vil indføre de bedste regler, som både giver den største effekt uden unødigt administration. Vi vil ikke gå på kompromis med hverken miljøhensyn eller nødvendig kontrol. Vi vil tværtimod benytte nye teknologier og praksisser til at give markante lempelser i en række bureaukratiske og komplicerede regelsæt, uden at det skader miljø eller fiskebestande.

Både fiskerierhvervet og de grønne organisationer bør inddrages i en arbejdsgruppe, der kan kigge på muligheder for at lette de administrative byrder, uden at gå på kompromis med miljøet.

4. Større miljø- og naturhensyn ved placering af vindmøller

Dansk Folkeparti og Radikale Venstre er store tilhængere af grøn energi og støtter op om udviklingen inden for vindmøllesektoren. Men det er vigtigt, at det ikke sker på bekostning af vores miljø og natur.

Vi ønsker derfor at stoppe den nuværende åben-dør-ordning for etablering af kystnære havvindmølleparker, der efter vores vurdering indebærer en større risiko for en negativ miljøpåvirkning og modstand fra borgere og dermed også en større risiko for investorer og for befolkningens generelle opbakning til vindmøller. Dertil kommer, at den omfattende udbygning med vind i Danmark fremover bør planlægges mere strategisk og med hensyn til både mennesker, natur og det samlede energisystem. Her er risikoen ved den nuværende ordning, at det er staten, der er tvunget til at tilrettelægge bygningen af kabler og net alt efter, hvor forskellige aktører sætter møller op – i stedet for omvendt.

Angående de nuværende projekter i åben-dør-ordningen, som endnu ikke har fået tildelt en endelig etableringstilladelse, ønsker partierne ikke at foretage lovgivning med tilbagevirkende kraft, men afventer myndighedernes endelige vurdering, herunder projekternes overensstemmelse med diverse EU-direktiver, for så vidt angår de miljømæssige skadevirkninger i de nærliggende områder.

5. Bekæmpelse af andre negative påvirkninger

Nærværende udspil tager udgangspunkt i den havplan, som Danmark for længst skulle have udarbejdet. Men anvendelsen af det danske havareal kan ikke isoleres fra den overordnede diskussion om, hvordan vi sikrer mindre forurening, mere biodiversitet og bedre vandmiljø i de danske have. Dansk Folkeparti og Radikale Venstre opfordrer derfor regeringen til snarest muligt at spille ud med planer for både Danmarks havstrategi og de kommende vandmiljøplaner, som vi både er forpligtet til i henhold til EU og har stor politisk interesse i at fremme, herunder håndteringen af kvælstofudledningen fra dansk landbrug på en bæredygtig og erhvervsvenlig måde. Vi ser frem til, at regeringen snarest muligt præsenterer sit udspil i forbindelse med de kommende vandplaner, hvor vi i forhandlingerne vil byde ind med konstruktive løsninger.

Urenset spildevand

Efter skandalen med urensset spildevand i Øresund i sommeren 2020 har spildevandsudledninger i det danske havmiljø været udsat for massiv kritik. Det er forståeligt. Vi ønsker at mindske udledningen af kvælstof i havet ved hjælp af et forbud mod planlagte udledninger af urensset spildevand. Vi ønsker desuden skærpede krav til kommunernes mulighed for at give tilladelser til udledninger fra lokale rensningsanlæg, særligt på de tidspunkter af året, hvor der er en ekstra algevækst ved tilførsel af nærringsstoffer.

Desuden skal der i forbindelse med klimatilpasningsplanerne gives større mulighed for at skabe bassiner og lagerkapacitet til urensset spildevand. Denne lagerkapacitet skal særligt forøges i de mest miljømæssigt sårbare områder.

Klapning

Oprensninger og uddybning af Danmarks mange havne og sejlrender er en nødvendig foranstaltning for søtransporten og for driften af havnene. Det overskydende havbundsmateriale efter sådanne projekter kan i nogle tilfælde nyttiggøres til forskellige formål som kystfodring og opfyldning. Men hvis dette ikke er en mulighed, kan materialet bortskaffes på havet. Denne praksis kaldes klapning eller dumpning.

I dag er det praksis, at klapningstilladelser gives på et grundlag, der vurderes at være natur- og miljømæssigt forsvarligt. Alligevel viser det sig, at klapning potentielt kan være skadeligt for vandmiljøet, da det også er en kilde til koncentreret tilførsel af næringsstoffer samt andre naturfremmede materialer i koncentreret form. Derfor ønsker vi strengere regulering af klapningsområdet.^{xi} Det be-

tyder blandt andet, at der bør indføres lokale klapningsforbud i særligt miljømæssigt sårbare områder. Desuden ønsker vi at stramme grænseværdierne for tilladelser til klapping, så de bliver udstedt på baggrund af et forsigtighedsprincip.

Endelig ønsker Radikale Venstre og Dansk Folkeparti undersøgt, om overskydende materiale fra klapping eventuelt kan anvendes ved etablering af de såkaldte energiøer, hvilket også vil betyde, at der skal skaffes mindre sand til formålet.

Kilder

- ⁱ Vores Natur: ["Bliv klogere på kysten og havet og hvorfor du skal tage derud"](#)
- ⁱⁱ Danmarks Naturfredningsforening: ["Ny EU-rapport: Danmark skraber bunden i at beskytte naturen"](#), 19. december 2020
- ⁱⁱⁱ WWF: ["Beskyttelse af havnaturen i indre danske farvande – status og anbefalinger"](#), juni 2005
- ^{iv} Rambøll: ["Smålandsfarvandet Havmøllepark – Fiskeri"](#), 16. september 2014
- ^v Miljøstyrelsen: ["Styrbare trawlskovle skal skåne havbunden"](#), 20. november 2020
- ^{vi} Fødevareministeriet: ["Jakob Ellemann-Jensen lukker for råstofindvinding i det nordlige Øresund"](#), 15. november 2018
- ^{vii} Det Europæiske Råd: ["Rådet vedtager konklusioner om EU's biodiversitetsstrategi for 2030"](#), 23. oktober 2020
- ^{viii} Fiskeristyrelsen: ["Hav- og Fiskeriudviklingsprogrammet 2021-2027"](#)
- ^{ix} Fiskerforum: ["Effekten af akustiske alarmer på bifangst af marsvin i garn"](#), 29. februar 2020
- ^x DTU Orbit: ["Bycatch of seabirds in Danish gillnet fisheries - assessing scale and testing mitigation"](#), 2020
- ^{xi} Miljøstyrelsen: ["Om klapning på havet"](#)